

**Саско Олена Іванівна,**  
кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри кримінального правосуддя та правоохоронної діяльності  
Волинського національного університету імені Лесі Українки  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3919-2233>

## **ВТЯГНЕННЯ У ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

*Входження України у міжнародне співтовариство передбачає наявність певних зобов'язань щодо розробки ефективних заходів протидії терористичним проявам. Законодавець Кримінальний кодекс України доповнив ст. 258-1 «Втягнення у вчинення терористичного акту», що стало результатом законодавчих умов для забезпечення виконання положень цієї Конвенції в Україні. Запровадження змін до Кримінального кодексу України мало на меті виконання положень статей 5, 6 і 7 Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму в Україні.*

*У статті розглянуто форми та способи вчинення втягнення у вчинення терористичного акту. Визначено, що використанням обману, шантажу, уразливого стану особи – це способи вчинення даного діяння, однак вони одночасно виступають і оціночними поняттями, що породжує проблеми під час застосування цієї норми на практиці.*

**Ключові слова:** *терористичний акт, терористичний злочин, терористична діяльність, втягнення у вчинення терористичного акту, примушування до вчинення терористичного акту, способи вчинення злочину, обман, шантаж, уразливий стан, застосування насильства, психологічне насильство, фізичне насильство.*

В умовах глобалізації суспільства спостерігається зростання у світі терористичної активності та намагання міжнародної спільноти ефективно протидіяти цьому суспільно небезпечному явищу, яке набуває рис глобальної загрози. Особливої уваги дослідження даної проблеми заслуговує зараз, коли спостерігається всесвітня ескалація тероризму. Саме тому розробка ефективних механізмів забезпечення боротьби з тероризмом та запровадження цих механізмів до національного законодавства є запорукою громадської та національної безпеки держави.

Протидія тероризму є складним завданням для держави. Забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері боротьби з тероризмом шляхом розроблення та впровадження комплексу заходів, спрямованих на виявлення та усунення умов і причин, що можуть призвести до проявів тероризму, є важливим аспектом у протидії тероризму.

Питанням кримінально-правової характеристики втягнення у вчинення терористичного акту та вчинення терористичного акту присвячено праці В. П. Ємельянова, А. Е. Ізетова, В. С. Канцір, А. О. Конончук, В. Я. Конопельський, І. В. Самощенко, В. Н. Кубальського, М. В. Семикіна, В. П. Тихого, О. В. Шамари, І. М. Чекмарьової та ін.

**Метою статті** є дослідження втягнення у вчинення терористичного акту через призму проблемних питань теорії та практики.

**Основний виклад матеріалу.** Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму, яка була підписана Україною 16.05.2005 та ратифікована Україною (ратифікована з заявами і застереженнями Законом № 54-V (54-16) від 31.07.2006) [1], передбачила певні зобов'язання нашої держави перед міжнародною спільнотою. Згідно з ч. 7 ст. 9 Закону України «Про міжнародні договори України», якщо на ратифікацію подається міжнародний договір, виконання якого потребує прийняття нових або внесення змін до чинних законів України, проекти таких законів подаються на розгляд Верховної Ради України разом з проектом закону про ратифікацію і приймаються одночасно. У зв'язку з цим Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо запобігання тероризму» від 21.09.2006 [2], який став запорукою створення законодавчих умов для забезпечення виконання положень згаданої Конвенції в Україні. Внесення запропонованих змін до Кримінального кодексу мало на меті виконання положень статей 5, 6 і 7 Конвенції, які передбачили встановлення кримінальної відповідальності за публічне підбурювання до вчинення терористичного злочину (ст. 5), залучення до тероризму (ст. 6) та навчання тероризму (ст. 7 Конвенції).

З прийняттям цього Закону регламентація кримінальної відповідальності за вчинення терористичних злочинів суттєво змінилася. Так, Кримінальний кодекс України доповнено ст. 258-1 «Втягнення у вчинення терористичного акту», що стало результатом законодавчих умов для забезпечення виконання положень Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму в Україні. Однак, чи запровадження кримінальної відповідальності за втягнення у вчинення терористичного акту є ефективним кримінально-правовим засобом боротьби з тероризмом, – питання дискусійне. Встановлення кримінальної відповідальності за втягнення у вчинення терористичного акту призвело до виникнення нових проблемних питань щодо кваліфікації кримінально протиправних дій на практиці, що викликало потребу у своєчасному вдосконаленні теоретичних засад застосування цієї норми.

Аналізуючи встановлення кримінальної відповідальності за втягнення у вчинення терористичного акту, звертаємо увагу на те, що законодавець сконструював дану норму так, що назва ст. 258-1 «Втягнення у вчинення терористичного акту» не зовсім відповідає її змісту. Диспозиція статті закріплює відповідальність за втягнення особи у вчинення терористичного акту або примушування до вчинення терористичного акту з використанням обману, шантажу, уразливого стану особи, або із застосуванням чи погрозою застосування насильства. По-суті формами втягнення особи у вчинення терористичного акту є втягнення і примушування до вчинення терористичного акту. Втягнення у вчинення злочину проявляється в діях особи, пов'язаних з безпосереднім впливом на волю іншої особи (психічним або фізичним) впливом і вчинених з метою викликати в неї праг-

нення взяти участь у вчиненні нею злочину – терористичного акту. І тут ще один проблемний момент, який перешкоджає правозастосуванню цієї норми, а саме: у ч. 1 ст. 258-1 Кримінального кодексу України використовується доволі вузьке поняття «терористичний акт», а у Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму закріплено поняття «залучення до тероризму», «терористичний злочин», «тероризм».

У національному законодавстві під поняттям «тероризм» розуміють суспільно небезпечну діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей [3]. Згідно зі ст. 6 Конвенції термін «залучення до тероризму» означає спонукання іншої особи до вчинення чи участі у вчиненні терористичного злочину або до вступу до об'єднання чи групи з метою сприяння вчиненню ними одного чи більш ніж одного терористичних злочинів [1].

У науковій літературі давно вже визнано, що терміном «терористичний акт» в українському законодавстві охоплюються лише ті дії, ознаки яких передбачено в диспозиції ст. 258 Кримінального кодексу України; а також зазначено, що поняття «терористичний акт» є складовою частиною більш широкого поняття – «злочини терористичної спрямованості», яке охоплюється ще більш широким поняттям – «терористична діяльність». Терористична діяльність передбачає як здійснення злочинів терористичної спрямованості, так і сприяння таким діям у будь-якому вигляді: створення терористичної групи чи терористичної організації; фінансування терористичної діяльності; підготовка терористів; пропаганда і поширення ідеології тероризму тощо. З огляду на це виникає питання, чи є «терористичний акт» «терористичним злочином»? Для того, щоб дати відповідь на це запитання, доречно знову звернутися до Конвенції, де термін «терористичний злочин» означає будь-який із злочинів, викладених і визначених в одному з договорів, перелік яких наведено в Додатку. Аналізуючи Конвенції, які закріплені в Додатку до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, звернемо увагу на те, що у цих документах відсутнє міжнародно-правове визначення «терористичний акт», однак передбачено деякі форми його вчинення, які закріплені у ч. 1 ст. 258 Кримінального кодексу України та у Законі України «Про боротьбу з тероризмом». З огляду на це «терористичний акт» потрібно розглядати як «терористичний злочин», який закріплений у кримінальному законодавстві України як результат виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань на шляху боротьби з тероризмом.

Поняття «терористичний акт» у національному законодавстві закріплене у ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» та ч. 1 ст. 258 Кримінально-

го кодексу України. У законі визначено, що терористичний акт – злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена ст. 258 Кримінального кодексу України. Натомість у ч. 1 ст. 258 Кримінального кодексу України закріплене більш ґрунтовне визначення, яке є надто об'ємним і важким для сприйняття та з неодноразовою вказівкою на мету вчинення такого суспільно небезпечного діяння.

За своєю природою втягнення у вчинення терористичного акту є, по суті, підбурюванням до вчиненого посягання, передбаченого ст. 258 КК України. Враховуючи те, що законодавцем таке підбурювання закріплене в окремій статті Особливої частини, і саме вона підлягає застосуванню у разі вчинення суспільно небезпечних діянь, які становлять втягнення у вчинення терористичного акту. Втягнення особи у вчинення терористичного акту або примушування до вчинення терористичного акту полягає у діях, внаслідок яких інша особа, попри свою волю, повинна вчинити терористичний акт. Диспозиція статті передбачає, що втягнення або примушування до вчинення терористичного акту може бути здійснене з використанням обману, шантажу, уразливого стану особи, або із застосуванням чи погрозою застосування насильства. Незважаючи на те, що законодавцем не зроблено вказівку про те, що потрібно розуміти під такими способами у разі втягнення у вчинення терористичного акту, на нашу думку, їх потрібно розглядати як наскрізні кримінально-правові поняття, що характеризують діяння та спосіб його вчинення як ознаки складу кримінального правопорушення.

Термін «обман» (від лат. *dolus*) у кримінальному законодавстві зустрічається доволі часто, однак законодавче визначення цього поняття не надається. Для того, щоб краще зрозуміти, за яких умов можливе втягнення особи у вчинення терористичного акту або примушування до вчинення терористичного акту з використанням обману, нам потрібно звернутися до етимології поняття «обман». Обман – неправдиві слова, вчинки, дії і т. ін. // Невідповідність істині, те, чого немає насправді, брехня [4]. Обман, по суті, є інформаційним впливом на особу, який полягає у доведенні до особи неправдивих відомостей або у приховуванні таких відомостей. Однак про обман як кримінально-правову категорію можна говорити лише тоді, коли на особу покладено відповідний юридичний обов'язок. Тому, як вважає професор В. О. Навроцький, для злочинного обману характерною є його протиправність – повідомляти неправдиву інформацію чи ухилятися від повідомлення правдивих даних заборонено чинними нормативно-правовими актами [5, с. 205]. У судовій практиці обман розглядають як вид психічного впливу на потерпілу особу під час вчинення кримінального правопорушення [6]. На практиці доведення цього психічного впливу на особу є вкрай складним процесом, тому і вказівка на обман, який використовується під час втягнення особи у вчинення терористичного акту або примушування до вчинення терористичного

акту з використанням є зайвою у диспозиції цієї норми, бо ускладнює її правозастосування.

Поруч з обманом шантаж є альтернативним способом вчинення кримінально караного діяння, передбаченого ст. 258-1 Кримінального кодексу України. Шантаж (з фр. *chantage* – «вимагання, здирництво») полягає у погрозі розголосити відомості, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти у таємниці. Його також потрібно розглядати як вид психічного впливу на потерпілу особу під час вчинення цього кримінального правопорушення. Про втягнення особи у вчинення терористичного акту або примушування до вчинення терористичного акту з використанням шантажу можна говорити лише у тому випадку, якщо для досягнення бажаної мети спостерігається причинно-наслідковий зв'язок між здійсненням шантажу і настанням кримінально-протиправного наслідку, а саме вчинення терористичного акту. Відсутність такого зв'язку не дає підстав вважати, що шантажист мав на меті здійснити втягнення особи у вчинення терористичного акту або примусити особу до вчинення терористичного акту.

Окремої уваги заслуговує кримінально-правове поняття «уразливий стан». Законодавцем цей стан віднесений до способу втягнення особи у вчинення терористичного акту.

Відповідно до п. 2 примітки до ст. 149 КК України, у статтях 149 та 303 під уразливим станом особи треба розуміти зумовлений фізичними чи психічними властивостями або зовнішніми обставинами стан особи, який позбавляє або обмежує її здатність усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними, приймати за своєю волею самостійні рішення, чинити опір насильницьким чи іншим незаконним діям, збіг тяжких особистих, сімейних або інших обставин [7]. На нашу думку, поняття «уразливий стан» є наскрізним кримінально-правовим поняттям, тому і зміст поняття «уразливого стану осіб» поширюється на ст. 258-1 КК України.

Законодавець, закріплюючи поняття «уразливий стан», акцентує на тому, що це є певний стан особи, що може бути обумовлений як суб'єктивними, внутрішніми («фізичними чи психічними») властивостями особи, так і об'єктивними, «зовнішніми обставинами», що склалися навколо неї. Причому законодавець у поняття «уразливий стан особи» вкладає й «збіг тяжких обставин», як-от особисті або сімейні [8, с. 104]. Уразливість як законодавче поняття, хоча і віднесене до певної категорії осіб, визначає лише потенційний стан уразливості, реальність якої ще належить доводити під час правозастосування цієї норми.

Враховуючи те, що обман, шантаж, уразливий стан особи, диспозиції описані як своєрідні оціночні поняття, то і застосування цієї норми на практиці суттєво ускладнюється, бо їх зміст та наявність у конкретній ситуації має встановлюватися правозастосувачем на основі власної оцінки обставин справи та правосвідомості.

Усе зазначене вище породжує питання про дієвість цієї норми на практиці. Встановлення кримінальної відповідальності за втягнення у вчинення терористичного акту визнавати позитивними та дієвим для національного кримінального законодавства нам видається сумнівним. Під час досконалого ознайомлення з формами і способами вчинення даного кримінального правопорушення ми помітили, що вони не відповідають повною мірою ні Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, ні іншим конвенціям; до того ж вони не тільки не усувають ті протиріччя, які існували раніше в антитерористичному законодавстві, але й породили нові суперечності та неузгодженості як із кримінально-правовими нормами, так і з нормами інших галузей права [9]. Ще одним аргументом на користь такої позиції є те, що незважаючи на суттєве розширення кримінально-правових норм, спрямованих на запобігання тероризму, застосування ст. 258-1 Кримінального кодексу України на практиці є незначним. Так, у період з 2007 до 2019 року за ст. 258-1 «Втягнення у вчинення терористичного акту» кількість зареєстрованих злочинів – 12 (з них у 2014 – 7, 2015 – 1, 2016 – 2, 2017 – 1, 2019 – 1 [10, с. 124]. У період із 2020 до квітня 2026 року зареєстровано 3 злочини (з них у 2021 – 1, 2022 – 1, 2025 – 1) [11].

З огляду на це можна констатувати, що прийняття та реалізація даної норми не покращила стан боротьби з тероризмом, оскільки, на нашу думку, розуміння і застосування відповідних положень кримінального закону на практиці істотно ускладнюється. Тому криміналізація втягнення у вчинення терористичного акту не тільки не усуває суперечності, які існували раніше в антитерористичному законодавстві, але і породжує нові протиріччя, відносячи дану норму до «сплячих норм» кримінального законодавства.

**Висновки.** Запровадження кримінальної відповідальності за втягнення у вчинення терористичного акту мало на меті забезпечити належну реалізацію Україною зобов'язань, встановлених Конвенцією Ради Європи про запобігання тероризму, а також мало створити додаткові умови для підвищення ефективності боротьби з тероризмом як на національному, так і на міжнародному рівнях. Однак наповнення кримінального закону даною нормою в процесі гармонізації кримінального законодавства України з міжнародними стандартами у сфері протидії тероризму, на нашу думку, є лише прагненням законодавця продемонструвати ефективну протидію нововстановленим суспільно небезпечним проявам.

Запровадження таких безсистемних та науково необґрунтованих змін до КК України було супроводжено допущенням низки концептуальних помилок, що ще більше ускладнило як розуміння, так і застосування ст. 258-1 «Втягнення у вчинення терористичного акту», а це знизило її ефективність як кримінально-правового засобу боротьби з цим ганебним і суспільно небезпечним явищем. Значним недоліком є й те, що запровадження кримінальної відповідальності за

втягнення у вчинення терористичного акту можна розглядати як зайву криміналізацію, а не оптимальну модель кримінально-правового регулювання протидії тероризму.

### Список використаних джерел

1. Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму: ратифікована з заявами і застереженнями Законом № 54-V (54-16) від 31 липня 2006 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_712#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text) (дата звернення: 03.05.2026).
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо запобігання тероризму: Закон України від 21 вересня 2006 р. № 170-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170-16#Text> (дата звернення: 04.03.2026).
3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення: 08.05.2026).
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ, «Перун», 2005. 1728 с.
5. Навроцький В. О. Наскрізнi кримінально-правові поняття: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 376 с.
6. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2004 року № 2. *Офіційний вебсайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04>
7. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n1716> (дата звернення: 09.05.2026).
8. Саско О. І. Використання уразливого стану особи як форма впливу за ст. 149 КК України. *Історико-правовий часопис* 2023. № 2(21). DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2023-2/10>. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/902e2491-c52c-4ba1-bbfc-a6f00a5aaa7f/content>
9. Проблеми систематизації та комплексного розвитку антитерористичного законодавства України: моногр. / кол. авт.: В. С. Зеленецький, В. П. Ємельянов, В. Я. Настюк та ін. Харків: Право, 2008. 96 с.
10. Кримінально-правове регулювання в Україні: реалії та перспективи (аналітичні матеріали) / М. В. В'юник, М. В. Карчевський, О. Д. Арланова; упоряд. Ю. В. Баулін. Харків: Право, 2020. 212 с.
11. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування 2013–2024 роки. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/2013-2024-roki-pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya> (дата звернення: 03.05.2026).

### ***Olena Sasko. Involvement in the Commission of a Terrorist Act: Issues of Theory and Practice***

*Ukraine's integration into the international community entails certain obligations regarding the development of effective measures to counter terrorist activities. One of the primary and most effective measures to combat this socially dangerous phenomenon is the creation of clear and effective counterterrorism legislation; in particular, recent international conventions on counterterrorism reflect a trend toward expanding criminal law protections against terrorist acts. The amendments to the Criminal Code of Ukraine were intended to implement the provisions of Articles 5, 6, and 7 of the Convention, specifically establishing criminal liability for public incitement to commit a terrorist offense (Article 5), involvement in terrorism (Article 6), and training for terrorism (Article 7 of the Convention).*

*With the adoption of this law, the regulation of criminal liability for committing terrorist crimes has changed significantly. Thus, the Criminal Code of Ukraine was supplemented with*

*Article 258-1, "Involvement in the Commission of a Terrorist Act", which resulted from the legislative conditions necessary to ensure compliance with the provisions of the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism in Ukraine. However, whether the introduction of criminal liability for involvement in the commission of a terrorist act is an effective criminal law tool for combating terrorism remains a matter of debate. The establishment of criminal liability for involvement in the commission of a terrorist, This is a matter of debate. The establishment of criminal liability for incitement to commit a terrorist act has also given rise to new challenges regarding the classification of criminal acts in practice, which, in turn, has necessitated the timely refinement of the theoretical foundations for applying this provision.*

**Keywords:** *terrorist act, terrorist crime, terrorist activity, involvement in a terrorist act, coercion to commit a terrorist act, methods of committing a crime, deception, blackmail, vulnerable state, use of violence, psychological violence, physical violence.*

*Дата першого надходження статті до видання: 20.04.2026 р.  
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.04.2026 р.*

**УДК 343.37:349.3**  
**DOI 10.31558/2786-5835.2026.1.1.25**

**Сирота Дмитро Іванович,**  
кандидат юридичних наук,  
доцент кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук  
Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського  
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0389-5240>

**Висоцька Аліса Євгеніївна,**  
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти  
факультету права, гуманітарних і соціальних наук  
Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9376-7352>

## **КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЩОДО ВИПЛАТИ ПЕНСІЙ**

*У статті здійснено комплексний аналіз проблеми невиконання судових рішень у сфері пенсійного забезпечення в Україні крізь призму кримінально-правового регулювання. Досліджено нормативно-правові засади обов'язковості виконання судових рішень, закріплені на законодавчому рівні, а також проаналізовано практичні аспекти їх реалізації. Особливу увагу приділено впливу підзаконних нормативно-правових актів, зокрема актів Кабінету Міністрів України, на фактичне відтермінування виконання судових рішень щодо виплати пенсій. Встановлено, що запроваджені механізми фінансування пенсійних виплат, призначених або перерахованих за рішеннями суду, ставлять їх виконання у залежність від бюджетних асигнувань, що суперечить принципу верховенства права та нівелює обов'язковість судових рішень.*

*Проаналізовано положення статті 382 Кримінального кодексу України, яка передбачає відповідальність за умисне невиконання судового рішення, та з'ясовано причини її обмеженої ефективності у справах, пов'язаних із невиплатою пенсій. Зокрема, сформована судова практика визнає відсутність бюджетного фінансування обставиною, яка виключає склад кримінального правопорушення, що унеможливує притягнення посадових осіб до відповідальності. Водночас наведено позицію Європейського суду з прав людини, відповідно до якої держава не може посилається на брак коштів як підставу для невиконання судових рішень.*